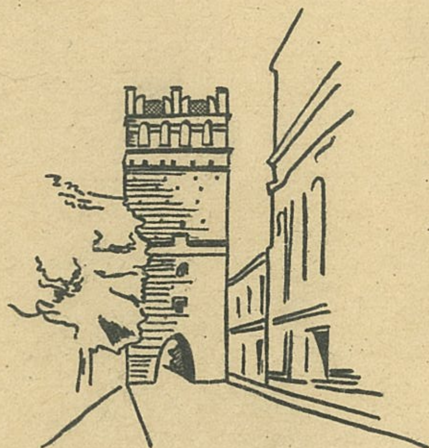
1971 SKPŚ

INFORMATOR

PO ZIEMI

SANDOMIERSKIEJ

6.05.13

I N F O R M A T O R

III Rajd " Jesień Świętokrzyskich "

Sandomierskie

Tegoroczna, tradycyjna już Jesień Świętokrzyskich odbędzie się w terenie nieznanym. do tej pory rajdowej turystyce warszawskiego środowiska akademickiego, toteż nie od rzeczy będzie chyba napisać kilka słów informacji o nim.

Sandomierskie należy administracyjnie do województwa kieleckiego, a geograficznie tworzy jedną z pięciu krain Gór Świętokrzyskich stanowiąc ich wschodnią część. Interesujący nasz obszar czyli Wyżyna Sandomierska, od od południowego wschodu graniczy z Kotliną Sandomierską, od wschodu z Równiną Biłgorajską oddzielonymi od niej przez Wisłę, na północy styka się z Przedgórzem Iłżeckim, na zachodzie z obszarem Łysogórskim, a na południu z obszarem Ponidzia.

O dołączeniu Sandomierskiego do Gór Świętokrzyskich jego przeszłość geologiczna taka sama jak utworów leżących na zachód, i choć morfologiczne fałdy tworzące wyniosłości pasma głównego nie są tu zaznaczone / wcina się dość głęboko pasmo Jeleniowskie, dochodząc pod Opatów / to istnienie paleozoicznych utworów można stwierdzić w licznych odkrywkach np. w starym kamieniołomie w Międzygórzu /kwarcyt kambryjski/ a przede wszystkim w Górach Pieprzowych- wielkiej wychodni łupków kambryjskich, stanowiącej urwisty lewy brzeg Wisły nieco na płn od Sandomierza.

Zniknięcie utworów starych, paleozoicznych i mezozoicznych nastąpiło w wyniku nasiania w okresie zlodowaceń grubej, bo dochodzącej miejscami do 15 m, warstwy lessu, który przykrył obszar nadając mu charakter równinny urozmaicony licznymi głębokimi wąwozami i jarami o stromych ścianach, wyżłobionymi przez wodę. Dodatkową przyczyną silnej erozji w podatnym na nią lessie stanowiło stosunkowo znaczne wyniesienie wyżyny nad poziom Wisły, do której spływają tutejsze cieki. Typowe wąwozy lessowe występują w Konarach pod Klimontowem, w Goryczanach czy w samym niemal Sandomierzu tzw. wąwóz Królowej Jadwigi.

Istnieje tak dużych terenów pokrytych niezwykle urodzajnym lessem zdeterminowało późniejszą historię Sandomierskiego związaną z gospodarką ludzką. Osadnictwo rolnicze zaczęło się tutaj bardzo wcześnie i doprowadziło do osiągnięcia gęstości zaludnienia o wiele większej niż na puszczańskich terenach Łysogór. Z intensywną gospodarką związane jest także obecne ubóstwo szaty roślinnej - lasy zajmują zaledwie 14% powierzchni a i to w większości w zachodniej części regionu.

Cieplejszy niż w pozostałych krainach Gór Świętokrzyskich klimat, mniejsza ilość opadów /610mm rocznie /, krótszy okres utrzymywania się pokrywy śniegowej sprawiły, że znalazła tu dogodne warunki roślinność typu stepowego reprezentowana przez zespoły traw z ostnicą włosowatą, krzewy takie jak róże, jałowiec, tarnina, berberys a przede wszystkim wiśnia karłowata / cerasus fruticosa / porastające zbocza wąwozów, przy czym warto nadmienić, że wąwóz wsi Gorzyczany porośnięty właśnie wiśnią karłowatą stanowi rezerwat florystyczny.

W sumie jednak świat roślinny nie przedstawia się specjalnie imponująco, brak dużych skupisk leśnych, za to piękne okazy starych drzew można zobaczyć w parkach np. w Skotnikach, Skrzypaciowicach i Święcicy, Górach Klimontowskich, Plancie itd.

Z braku dogodnych warunków bytowania ubogi jest także świat zwierząt, pewien wyjątek stanowi tu dolina Wisły, gdzie gnieździ sięspore ptactwa wodnego m.i. czajka, rybitwy, czapla siwa, rybołów a także bardzo rzadki remiz znany jako twórca misternej konstrukcji swego wiszącego gniazda.

<u>Nieco historii</u>

Najstarsze dzieje obecnego powiatu Sandomierskiego sięgają co najmniej neolitu o czym świadczą liczne wykopaliska np. ślady grodziska w Konarach, prehistoryczne cmentarzysko w Górach Wysokich. Pewne jest, że urodzajny teren był już gęsto zaludniony we wczesnym średniowieczu i w okresie i w okresie kształtowania się państwowości Polski odegrał niepoślednią rolę. Po śmierci Bolesława Krzywoustego w 1138 r odrębne Księstwo Sandomierskie przypadło księciu Henrykowi , ale zanim osiągnął on wiek męski przez 8 lat rządy sprawowała jego matka Salomea oraz brat Bolesław Kędzierzawy.

Książę Henryk objął władzę w 1146 i panował przez 20 lat przechodząc do historii głównie jako pierwszy Polak biorący udział w wyprawach krzyżowych, a kiedy zginął w wyprawie przeciw pogańskim Prusom nie zostawiając potomka, Bolesław Kędzierzawy przyłączył księstwo do dzielnicy senioralnej. Księstwo pozostawało przy niej w dobie rozdrobnienia dzielnicowego, nie tracąc jednak swojej odrębności. Po okresie walk o zjednoczenie, w których Sandomierskie popierało Łokietka, nastąpiła reorganizacja podziału administracyjnego. Księstwo zostało województwem, które, obejmując całe obecne kieleckie, część lubelskiego z Lublinem i Łukowem, część krakowskiego /Tarnów / i część warszawskiego / Ryki /, zajmowało do rozbiorów drugie co do wielkości miejsce po woj. ruskim. Bogate rolnictwem i handlem Sandomierskie padało wielokrotnie ofiarą najazdów, pustoszących ziemię m.in. tędy w latach 1241, 1260 i 1287 przeszli Tatarzy, w 1349 miał miejsce napad Litwinów, ale mimo tego ziemia rozwijała się tracąc znaczenie dopiero po Potopie szwedzkim w 1655 r. i najeździe Rakoczego, które spustoszyły całą Polskę więc i Sandomierskie nie było wyjątkiem w XVIII wieku /1772 - walki konfederatów barskich/ 1794 - Uniwersał w Połańcu na płd. od Sandomierskiego/. Spadek znaczenia Sandomierskiego podkreślony został po trzecim rozbiorze kiedy to Austriacy zajmując te tereny znieśli woj. Sandomierskie sprowadzając jego stolicę do rangi miasta powiatowego, którym zresztą jest do dziś. W latach 1809 - 1815 terytorium należało do Księstwa Warszawskiego, a po Kongresie Wiedeńskim do Królestwa Kongresowego, przyczym przywrócono nazwę województwa Sandomierskiego, zamienioną w 1837 r. na gubernię Radomską.

W czasie powstań główne działania wojenne ominęły Sandomierskie, co było spowodowane brakiem większych kompleksów leśnych niezbędnych do prowadzenia walk partyzanckich, niemniej miało wówczas miejsce kilka faktów, o których można wspomnieć. Pod Jurkowicami na zach. od Klimontowa swą przedostatnią potyczkę stoczył najsłynniejszy partyzant powstania styczniowego w kieleckim Dionizy Czachowski - październik 1863 r. W lutym 1864 r. gen Hauke-Bosak dowodził atakiem powstańców na Opatów odnosząc połowiczny sukces - miasto zajęto na jeden dzień. Jeden z dyktatorów powstania Marian Langiewicz był w początkowej fazie powstania komendantem wojskowym woj. Sandomierskiego.

Pod rządami carskimi region leżąc z dala od przemysłu nie rozwija się. Szansę awansu otrzymało Sandomierskie dopiero w okresie międzywojennym, gdy projektowano utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego. W realizacji tego projektu przeszkodził wybuch II-giej wojny światowej i następnie okupacja hitlerowska. W reakcji na ucisk i zbrodnie okupanta zaczęły powstawać oddziały partyzanckie. Jednym z pierwszych był oddział "Jędrusia". Działał on m.in. w interesującym nas terenie. Ta samodzielna grupa powstała z inicjatywy przedwojennego harcerza Władysława Jasińskiego już jesienią

1939 r. w okolicach Tarnobrzegu, by rozwinąć swą działalność na dość duży obszar sięgający na płn. aż po Zawichost a na południe do Dąbrowy Tarnowskiej. Początkowo działalność ograniczała się do szkolenia, gromadzenia broni, zbierania informacji, wydawania podziemnego pisma "Odwet", pomocy dla rodzin więźniów itd. W maju 1941 r. przeszli do akcji zbrojnej. Rozwijają swoją działalność na szerszą skalę od roku 1943 t.j. po objęciu dowództwa przez Józefa Więcka - "Sowa" po śmierci Jasińskiego - "Jędrusia". Dokonali oni m.in. ataku na więzienie w Opatowie, trzykrotnie prowadzili akcję w Klimontowie odbierając niemcom zrabowane towary, zorganizowali zamach na gestapowca w Sandomierzu, zasadzkę na żandarmów pod Strużkami i wiele innych. Sandomierskie stanowiło jeden z inspektoratów Kieleckiego Okręgu Armii Krajowej. Działały tu także oddziały Armii Ludowej i Batalionów Chłopskich. Wyzwolenie przyszło dla Sandomierskiego wcześniej niż dla pozostałej części Kielecczyzny, bo już w pierwszych dniach sierpnia 1944 r. oddziały Armii Czerwonej utworzyły przyczółek sandomierski /długość 70 km, szerokość 40 km /, z którego w styczniu 1945 r. wyszło główne uderzenie wojsk I Frontu Ukraińskiego, wyzwalające pozostałą część kieleckiego.

//--//

O P I S   M I E J S C O W O Ś C I   N A   T R A S A C H

//--//

S A N D O M I E R Z

Stolica powiatu, największa i niewątpliwie najciekawsza z miejscowości ma bardzo długą i bogatą przeszłość.
Już w pierwszych wiekach naszej ery istniały tu osady przy przeprawie przez Wisłę, na starym szlaku handlowym wiodącym z Europy Zachodniej na Ruś. Przed X w. były tu co najmniej dwa duże osiedla - jedno w Górach Pieprzowych, drugie na płd. - wsch. od dzisiejszego przedmieścia Krakówka. Pozostałością po tym ostatnim jest kurhan Salve Regina, datowany na VII -VIII wiek, choć legenda utrzymuje, że jest to mogiła z czasów najazdu Tatarów.
Gród z podgrodziem powstał na terenie wzgórza zamkowego w wieku XI.
O wyborze tego miejsca zadecydowały jego walory obronne - od płn.-zach. wąwóz Piszczele, z pozostałych stron odnoga Wisły.Jednocześnie na niższym tarasie rozwinęła się nieobronna osada / w okolicach dzisiejszej katedry i domu Długosza /, Do niej w wiekach następnych dołączyła druga, wpobliżu Collegium Gostomianum. W wiekach XII i XIII istniało na terenie dzisiejszego miasta kilka osad, z których prawa miejskie, jako pierwsza , otrzymała najprawdopodobniej tzw. Mazurka na wzgórzu św. Jakuba przed 1241 rokiem.
Pisane wzmianki o Sandomierzu znajdujemy już w XI w. - testament Władysława Hermana wymienia go obok Krakowa i Wrocławia jako jedną z trzech stolic państwa polskiego. Wspomina o nim Gall Anonim, a także XII-wieczny geograf arabski Idrisi. W okresie rozbicia dzielnicowego Sandomierz był stolicą księstwa. Przebywali tu m in. Kazimierz Sprawiedliwy-fundator kolegiaty, jego syn Leszek Biały,Bolesław Wstydliwy. Mieszkał Wincenty Kadłubek pochodzący z Karwowa pod Opatowem.
W latach 1241,1260 miasto padło ofiarą najazdu Tatarów,w czasie których, jak wspomina Kronika Wołyńska,cała ludność została wymordowana,a zabudowania spalone. Z tamtych czasów pochodzi legenda o bohaterskiej Halinie Krępiance.
By podnieść miasto z upadku, Leszek Czarny w 1286r. lokował misto na prawie magdeburskim- dotyczyło one tym razem osad na obecnym wzgórzu miejskim. Liczneprzywileje handlowe m.in. prawo składu , pobierania cła za towary przewożone przez Wisłę, bicia monety, budowy mostu, pozwoliły miastu odrodzić się. Prawdopodobnie w latach 1260 - 80wzniesiono mury miejskie, tak, że trzeci najazd Tatarów w 1287 r. zastał Sandomierz umocniony.
O wielkości i ważności średniowiecznego Sandomierza świadczy dokument pochodzący z około 1330 r., w którym wymieniony jest on z 2200 mieszkańcami na trzecim miejscu po Krakowie /12000/ i Bochni /2500/.
Wielki pożar w 1349 podczas napadu Litwinów spowodował, że odbudowano

miasto w nowym układzie urbanistycznym, zachowanym do dziś i stanowiącym unikat na skalę światową. Z tego też względu przyznano Sandomierzowi rangę zabytku najwyższej międzynarodowej grupy tzw. "0". Posiadając drugi zabytek tej klasy-zespół klasztorny Dominikanów,należy Sandomierz do nielicznych miast polskich mających więcej niż jedną "zerówkę".Obok niego są tu: Kraków/11/,Toruń/5/,Gdańsk/3/,Wrocław/3/ i Warszawa /2/.

Po zjednoczeniu kraju przez Łokietka tu znajduje miejsce stolica województwa. Kazimierz Wielki otacza miasto murem, wznosi gotycki zamek,ratusz, kościół Marii Magdaleny, kolegiatę, nadaje nowe przywileje,które,potwierdzone i uzupełnione przez jego następców, sprawiają, że wieki XIV-XVI stają się przysłowiowymi "złotymi". Dzięki Unii Lubelskiej ponownie ulega ożywieniu szlak handlowy; zwolnienie z cła wodnego /1560/ przynosi znaczne dochody ze spławu zbóż; powstają spichlerze i nowe kamieniczki świadczące o zamożności mieszczan.

Władysław Jagiełło sprowadza ruskich mistrzów, którzy ozdabiają prezbiterium kolegiaty freskami o charakterze świadczącym o wpływach bizantyjskich. Mieszkający tutaj w ostatnim okresie swego życia kronikarz i wychowawca synów królewskich, Jan Długosz pozostawił po sobie tzw. Dom Długosza-przykład wolnostojącej kamienicy gotyckiej.

Odrodzenie przynosi nowe inwestycje. Zygmunt Stary przebudowuje zamek; budynki otrzymują nowy wystrój, ratusz - charakterystyczną i piękną attykę. Miasto ma wówczas wodociągi, zbudowane z drewnianych,podziemnych rur doprowadzających wodę do cysterny na rynku. Fundatorem ich miał być lekarz z czasów Stefana Batorego - Stanisław Bartolon. Będąc ośrodkiem nie tylko gospodarczym ale i kulturalnym, gościł Sandomierz tak wybitnych ludzi jak: lekarz Sebastian Petrycy z Pilzna, Jan Porębny - doktor filozofii i medycyny, botanik Marcin z Urzędowa i najwybitniejszy kompozytor tych czasów Mikołaj Gomółka.

Wiek XVI - wiek reformacji także i tu nie przeszedł bez echa. W roku 1570 w kamienicy Oleśnickich odbył się zjazd inowierców, który uchwalił tzw. ugodę sandomierską.

Średnią szkołę dla szlachty prowadzoną przez jezuitów ufundował w 1602 r. wojewoda poznański i starosta sandomierski Hieronim Gostomski, stąd nazwa uczelni Collegium Gostomianum. W tym też okresie następuje przebudowa kościołów w panującym wówczas stylu - baroku. Kończy się okres świetności miasta. W 1656 r. Szwedzi zajmują Sandomierz , grabią go, palą, wysadzają zamek. Następny wiek ze swymi wojnami, przemarszami wojsk nie przynosi poprawy, choć pewne próby podejmowała stanisławowska Komisja Dobrego Porządku. Po trzecim rozbiorze urzędują tu Austriacy. W wojnie jaką prowadzą z Austrią wojska Księstwa Warszawskiego w roku 1809, w Sandomierzu rozgrywa się bitwa uwieczniona przez Żeromskiego na kartach Popiołów.

W latach 1809-15 Sandomierskie wchodziło w skład Księstwa Warszawskiego, a po Kongresie Wiedeńskim - Królestwa Kongresowego, pozostając nadgranicznym miasteczkiem. I choć lata 20-te XIX wieku przyniosły pewną poprawę wiążącą się z utworzeniem,biskupstwa, wyrażającą się w stopniowej restauracji i projekcie regulacji zabudowy, to jednak niepodległość zastała zaniedbane miasteczko. W okresie międzywojennym, w związku z tworzeniem Centralnego Okręgu Przemysłowego, wybudowano most przez Wisłę i doprowadzono linię kolejową, powstały dzielnica mieszkaniowa, szkoła powszechna, schronisko i muzeum PTTK.

Noc okupacji nie ominęła i Sandomierza; hitlerowcy zamknęli szkołę średnią, wywozili ludność do obozów koncentracyjnych, wymordowali ludność pochodzenia żydowskiego, siedzibę powiatu przeniesiono do Opatowa.

W dniach 2 i 3 sierpnia 1944 roku wojska I Frontu Ukraińskiego przyniosły długo oczekiwane wyzwolenie. Dowodzący odcinkiem obejmującym Sandomierz płk. Wasilij Fiodorowicz Skopenko, dla uniknięcia zniszczenia zabytków miasta, zrezygnował z przygotowania artyleryjskiego,wykonując manewr okrążający, za który to czy n jak i inne zasługi w czasie forsowania Wisły, otrzymał tytuł Bohatera Związku Radzieckiego. Płk. Skopenko poległ w końcu stycznia 1945 r. pod Wrocławiem i został,zgodnie ze swą wolą, pochowany w Sadomierzu - mieście, które czci jego pamięć do dziś.

Obecnie Sandomierz jest miastem powiatowym,liczącym około 15 tys. mieszkańców.Rozwija się przemysł spożywczy,produkcja porcelany elektrotechnicznej, istnieje tu jedyne w kraju technikum przetwórstwa owocowego, a na prawym brzegu Wisły produkuje produkuje szkło okienne Huta "Sandomierz", jedna z najnowocześniejszych w Europie, pracująca w oparciu o piasek ze Świniar. Rozwijając przemysł, Sandomierz nie zapomniał o swych zabytkach, które co roku przyciągają rzesze turystów.

Obiekty, których nie można pominąć to:

- zespół klasztorny Dominikanów: kościół pod wezwaniem św. Jakuba, późnoromański z elementami wczesnogotyckimi, Fundował go bp. Iwo Odrowąż w XIIIw; późnorenesansowa kaplica Męczenników;kaplica św. Jacka; ceglana dzwonnica gotycka; budynek klasztorny.
- gotycka katedra z 1360 roku fundacji Kazimierza Wielkiego
- zespół kościelny św. Pawła - gotyk XV w.
- Dom Długosza - gotyk 1476 r., wewnątrz zbiory muzeum diecezjalnego.
- ratusz renesansowy z wcześniejszymi elementami gotyckimi
- gotycka Brama Opatowska zwieńczona renesansową attyką
- zamek
- Collegium Gostomianum

i wiele innych a przede wszystkim niepowtarzalny układ urbanistyczno - architektoniczno - krajobrazowy, który pozwala zaliczyć Sandomierz najpiękniej-

szych miast nie tylko w Polsce.

K L I M O N T Ó W

Malowniczo położony nad rzeką Koprzywianką na zachód od Sandomierza i na południe od Opatowa, był w średniowieczu siedzibą Toporczyków z Tęczyna. Prawa miejskie otrzymał w 1604r od Jana Zbigniewa Ossolińskiego. Spalony przez Szwedów, trawiony pożarami w latach 1819 i 1864, zniszczony w 1945r, zachował liczne zabytki. Kościół parafialny p.w.św. Józefa ufundowany przez Kanclerza W.Koronnego Jerzego Ossolińskiego, wzniesiony przez szwajcarskiego architekta Wawrzyńca Senesa, posiada zgodnie z duchem manierystycznym /wczesny barok/, oryginalną nawę w kształcie elipsy. Wyposażenie wnętrza późnobarokowe, organy stanowią przykład zdobnictwa rokokowego, liczne nagrobki, epitafia. Kościół podominikański p.w. Marii Panny i św. Jacka fundacji założyciela miasta, wzniesiony w latach 1613-1620 w stylu renesansowym z zauważalnymi jeszcze reminiscencjami gotyku. Przez 2 i pół wieku tworzył jeden zespół wraz z klasztorem, który po 1867r został skasowany a w jego pomieszczeniach od 1905 mieściła się szkoła. Wnętrze z przewagą elementów barokowych. Oprócz tego na uwagę zasługują: późnoklasycystyczna synagoga z r 1851 oraz domy z pocz. XIXw w Rynku i przy ulicach Opatowskiej oraz Strażackiej.

S U L I S Ł A W I C E

Wieś na wschód od Koprzywnicy niedaleko ujścia Kacanki do Koprzywianki. Znajduje się tu kościół p.w. Narodzenia N.M.P. pochodzący z drugiej poł. XIII wielokrotnie przebudowywany zawiera ciosy i okienka romańskie. Wystrój wnętrza XVIIIw , ołtarz główny rokokowy. W podziemiach, w czasie okupacji mieściła się drukarnia konspiracyjnego "Odwetu", pisma wydawanego przez oddział "Jędrusie".

K O P R Z Y W N I C A

Wieś nad Koprzywianką, leżąca na płytko tu zalegających widocznych w wąwozach łupkach i kwarcytu i kambru. Znajduje się na pograniczu krain Sandomierskiej i Ponidzia. W 1183r powstało tu opactwo cystersów, których sprowadził z Morimond Mikołaj Bogoria. Z czasem wokół klasztoru rozrosła się osada, podniesiona do rangi miasta przez Władysława Łokietka. Prawa miejskie utraciła Koprzywnica dopiero w roku 1869. Z okresu świetności pozostały liczne zabytki, z których na szczególną uwagę zasługują oczywiście budynki zespołu klasztornego.

Kościół parafialny p.w. św.Floriana wzniesiony w latach 1207-1218 jako romański zachował oprócz naleciałości gotyckich i barokowych elementy pie-

rwetnej konstrukcji i wystroju. Jest to trzynawowa bazylika o sklepieniu krzyżowo-żebrowym charakterystycznym dla okresu przejściowego między romanizmem a gotykiem, wykonana z ciosu i cegły. Nad chórem 3 romańskie okna, dach dwuspadowy z sygnaturką zastępującą wieżę, których budowy zabrania Cystersom ich reguła zakonna; na ścianach częściowo zachowana polichromia gotycka, na sklepieniach renesansowa o motywach roślinnych. Wyposażenie, jak ołtarz główny i boczne oraz stalle w stylu barokowym.
Równocześnie kościołem wzniesiony został klasztor,z którego oryginalne zachowało się skrzydło wschodnie mieszczące w podziemiach piękny kapitularz z przykładami dawnej sztuki kamieniarskiej.
W rynku znajdują się XVII w. kaplica pełniąca rolę prezbiterium kościoła wzniesionego w ubiegłym stuleciu na miejscu zrujnowanego gotyckiego. Ołtarz główny późnorenesansowy, wystrój barokowy.

S K O T N I K I

Siedziba rodu Bogoriów Skotnickich od początku wieku XIV. W roku 1347 arcybiskup gnieźnieński Jarosław Bogoria ze Skotnik wzniósł kościół p.w. św. Jana Chrzciciela. Przykład ceglanej budowli gotyckiej o ścianach ożywionych zendrówką, wieloboczym prezbiterium, sklepieniem gwiaździstym nad nawą i krzyżowo-żebrowym nad prezbiterium, pozostałości polichromii.
W starym parku dwór obecnie z wieku XVIII, barokowy, drewniany, otynkowany.
Charakterystyczny uskokowy dach polski.

Z A W I C H O S T

Niewielkie miasteczko położone na wysokim tarasie lewego brzegu Wisły,przemysł spożywczy. Osada istniała już w wieku XI - wzmianka w dokumentach z roku 1148. W wiekach XI-XIII tutejszy gród był siedzibą kasztelanii. Prawa miejskie od poł. XIII w. do 1888 roku. Ponownie odzyskane w 1925 r. Na wiślanej wyspie stał średniowieczny zamek strzegący przeprawy, przeznaczony do rozbiórki uchwałą sejmu w 1678 r.; cegła została wykorzystana na budowę kościoła Reformatów w Sandomierzu.
Zabytkiem numer jeden jest klasztorny zespół z w. XIII, fundacji Bolesława Wstydliwego, obejmujący jeden z pierwszych w Polsce kościół wczesnogotycki oraz murowany z cegły klasztor pofranciszkański, niszczone wielokrotnie w ciągu wieków, odnowione po ostatniej wojnie. Przy ulicy Żeromskiego 16 domy z ok. 1820-30, a przy ul. Kościuszki z poł. XIX w.

W Ł O S T Ó W

Wczesnogotycki kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela wzniesiony w XIII i XIV wieku. Kościół jednonawowy o sklepieniu krzyżowym. Spalony w 1945 roku. Odbudowany w latach 1947 - 9.
W Włostowie znajdują się również ruiny XIX - wiecznego pałacu z pozostałościami parku krajobrazowego.

M I E D Z Y G Ó R Z

Ruiny zamku wzniesionego przez Kazimierza Wielkiego na wzgórzu nad doliną Opatówki. Po zakończeniu budowy ok. 1370 roku przekazany Zaklikom. W XV wieku przechodzi we władanie rodu Toporczyków. Przebudowany zostaje w XVI wieku w duchu renesansu przez Stanisława Niedźwiedzkiego.

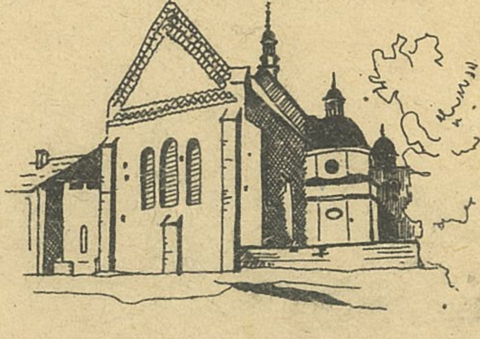
Wyk.Z.G.P.W z. 814 n.150+20 U-7

Sandomierz, Brama Opatowska z XIVw.

Sandomierz, ratusz

Sandomierz, kość. dominikanów